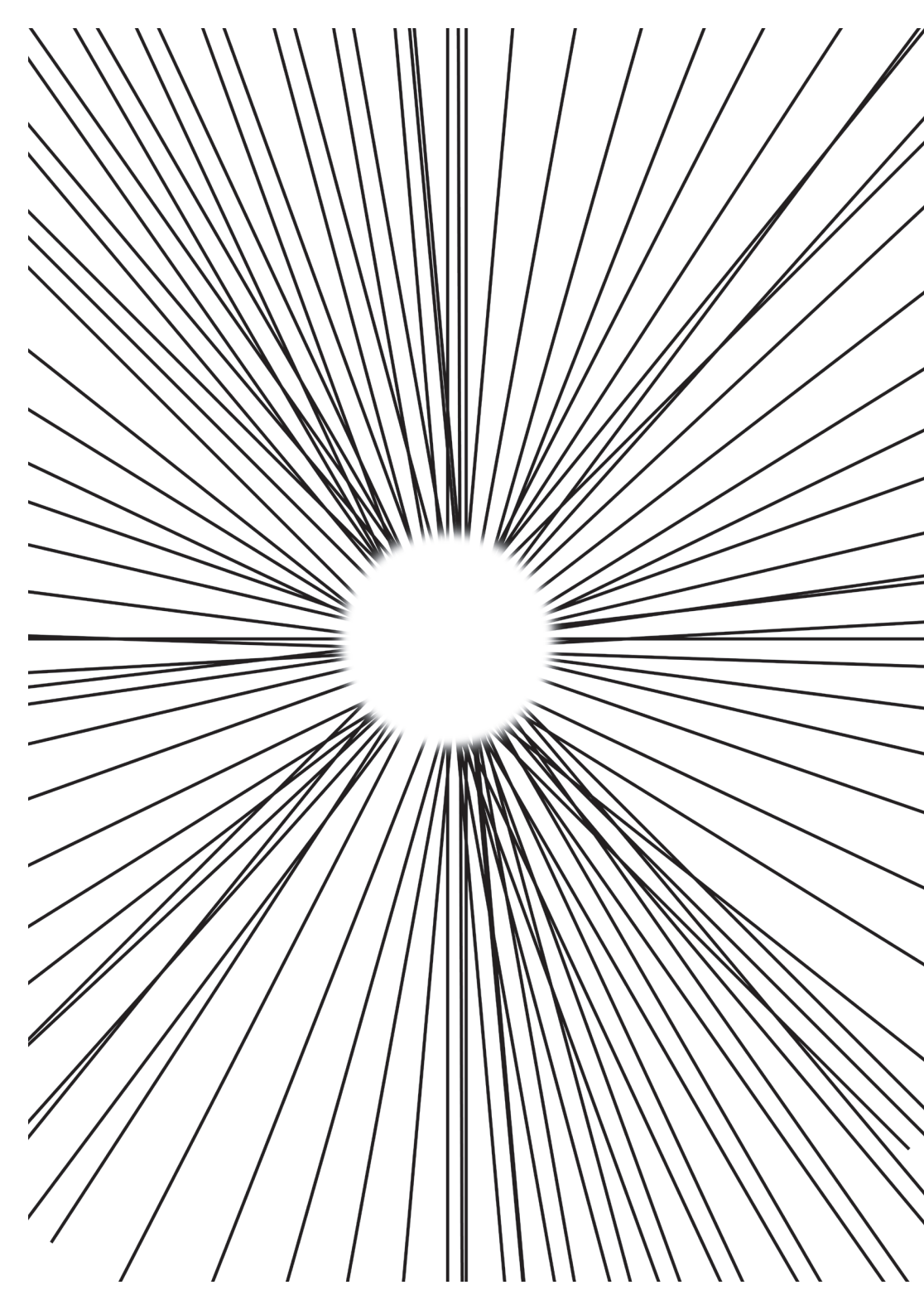

A series of thin, dark lines radiate from the left edge of the cover, extending towards the center. They vary in length and angle, creating a sense of movement or a stylized 'big bang' effect.

Big Bang of Science

DIRK
DE WACHTER

Waarom ik
psychiater
werd

Lannoo
Campus

D/2026/45/424 – ISBN 978 90 799 6756 8 – NUR 740, 895

Vormgeving omslag en binnenwerk: Paul Verrept

Auteursportret: Kristof Ghyselinck

© Dirk De Wachter & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2026.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij, de boeken- en multimediadivisie van Uitgeverij Lannoo nv.

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag verveelvoudigd worden en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en data-mining is niet toegestaan.

Uitgeverij LannooCampus

Vaartkom 41 bus 01.02

3000 Leuven

België

Postbus 23202

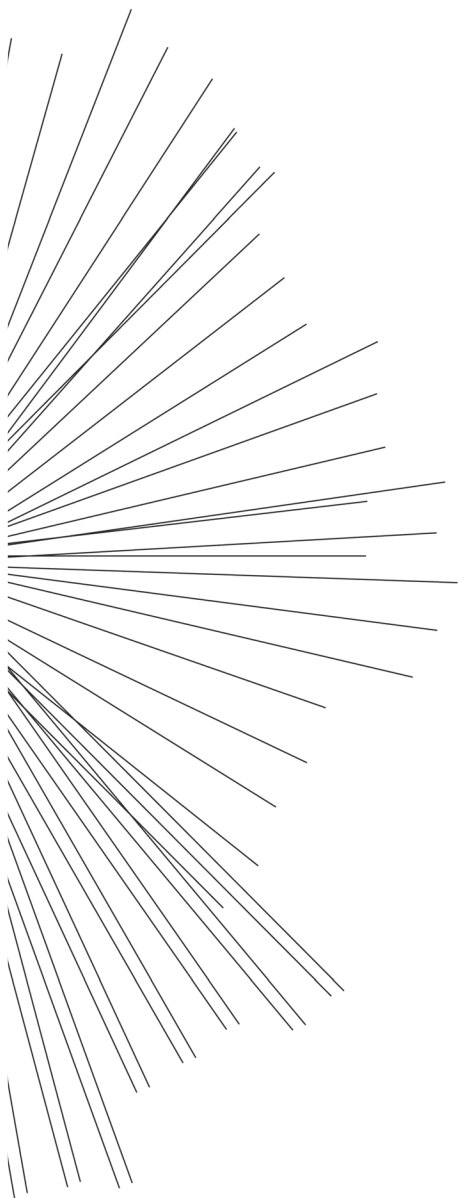
1100 DS Amsterdam

Nederland

www.lannoocampus.com

‘I walked into a hospital /
Where none was sick and none was well.’

(Leonard Cohen, Teachers)

|

*Hij zoog de borst vol adem en stapte in bed.
“Het is gezien”, mompelde hij,
“het is niet onopgemerkt gebleven.”
Hij strekte zich uit en viel in een diepe slaap.’*

(Gerard Reve)

Het kan niet en toch is het echt zo: ik ben vijftig jaar psychiater. Dat is een halve eeuw, de helft van honderd jaar, en ik ben pas 66. Ik realiseerde het me toen ik in de kasten van mijn herinneringen begon te snuffelen, zoekend naar de oorsprong van mijn identiteit. Onmiskenbaar is het dat. Ik ben psychiater, in heel mijn zijn en wezen, en ik werd het toen ik zestien was.

Het is niet gelogen.

Alles valt terug te brengen op een woord dat in de Nederlandse taal niet terug te vinden is in officiële woordenboeken: een paulusmoment. Het was 1976, het jaar dat mensen

van mijn generatie zich altijd zullen herinneren als dat van die hete zomer, al zou het kunnen dat de records van toen in de zomer van 2026 gebroken zijn. Het was het jaar waarin de punk ontstond. Dat was ik zelf niet. Ik was geen punker, 'No Future' is nooit mijn ding geweest. Ik had lang haar, en was niet de enige jongen in het vijfde middelbaar van het Onze-Lieve-Vrouwcollege van Boom met lokken tot op de schouders.

Ik zat in de Latijn-Wiskunde, de richting die volgens mijn ouders het best geschikt was als voorbereiding om later geneeskunde te studeren. Want dat was de droom. Zeker die van mijn vader.

Het was bijna een evidentie. Zijn zoon, die een goeie leerling was, zou worden wat hij door omstandigheden zelf niet was geworden. In het hoofd van mijn ouders was er voor mij bijna geen ander pad mogelijk. Ik zou geneeskunde studeren. Daarom dus die Latijn-Wiskunde.

Bijzonder is dat het, in die richting, een leraar Nederlands was die me op het pad van de psychiatrie stuurde. Zoals iedereen in die jaren kregen we een leeslijst, een lijst met boeken die aangeraden werden, boeken waaruit we moesten kiezen om te lezen en te bespreken. Een nogal traditionele lijst waarop het werk van schrijvers als Johan Daisne, Hu-

bert Lampo en Ward Ruyslinck stond. De titels zijn bekend: *De man die zijn haar kort liet knippen* van Daisne, *De komst van Joachim Stiller* van Lampo en *Het reservaat* van Ward Ruyslinck. Namen die een halve eeuw later in de vergetelheid geraakt zijn, maar toen waren ze groot. Lampo, die naast schrijver ook inspecteur was van de openbare bibliotheken, zag ik ooit in levenden lijve. Met zijn eeuwige pijp in de mond wekte hij ontzag.

Maar het was niet het soort lectuur dat me ongelooflijk passioneerde. Niet dat ik het allemaal slecht vond, maar ik was naar iets anders op zoek en toen sprak onze leraar Nederlands op een dag over een boek ‘dat later toch interessant kon zijn, maar waar we nu nog wat te jong voor waren’. Ik vergeet zijn naam nooit. Gaston Merckx heette de leraar. Mijnheer Merckx. Het boek waarover hij het had, was *De Avonden* van Gerard Kornelis Franciscus Markies van het Reve, nu beter bekend als Gerard Reve.

In mijn bibliotheek in Antwerpen staan vandaag misschien wel tienduizend boeken, maar als kind had ik er nauwelijks. Thuis bestond de traditie van het lezen niet. Zeker de liefde voor literatuur niet. Mijn ouders waren verstandige en lieve mensen, maar romans lazen ze niet. Ze lazen niet voor, zoals ik later met mijn kinderen deed en zoals zij dat nu nog veel meer doen met mijn kleinkinderen. Elk jaar,

bij Nieuwjaar en nadat ik mijn nieuwjaarsbrief voor haar had voorgelezen, kreeg ik van mijn meter wel een nieuw deel van *Zoek het eens op*, een encyclopedie voor kinderen. Jaar na jaar groeide die encyclopedie en ik las wat daar stond van begin tot einde. Zeer gretig, zeer gefascineerd, zo gepassioneerd dat ik al snel twee delen per jaar kreeg en daarna zelfs drie.

Door dat lezen, kende ik alles over het leven van bijvoorbeeld Albert Einstein, Niels Bohr en César Franck. Ik sloeg kennis op die niet leeftijdsadequaat was en waar ik op school weinig kon mee aanvangen. Dat werd mijn wereld waarover ik niemand sprak, omdat ik niet te nerderig wilde zijn. Het was mijn lezen, de hele lagere school, misschien zelfs nog bij het begin van het middelbaar. Een tweede vonkje voor boeken gaf mijn bomma me. Ze had in Parijs gewoond, sprak zeer goed Frans en om mijn Frans wat bij te spijkeren, gaf ze me pockets over inspecteur Maigret. Het Frans waarin Georges Simenon schreef, was niet zo moeilijk en het was fictie. Goed en spannend. Toen vond ik het geen grote literatuur, hoewel zijn oeuvre vandaag wel hoog aangeschreven blijkt te staan.

Maar Reve dus.

Diezelfde avond na de bewuste les Nederlands wandelde ik naar de bibliotheek in Boom. Het was een behoorlijke bibliotheek en bij de volwassenenliteratuur stond heel veel Reve op de plank. Ik was zestien en had nog niet de gewoonte om uitgebreid in die rekken te zoeken. Gelukkig was *De Avonden* die dag niet uitgeleend, ik legde het boek op de tafel aan de balie. De bibliothecaris was een studievriend van mijn vader. Hij zag het, keek me aan, en zei vaderlijk dat ik eigenlijk misschien nog een beetje te jong was voor het boek. Dat wist ik. De meester had het gezegd. Maar ik kreeg het mee. Omdat hij mijn vader kende, vermoedelijk. Een verkeerd boek vond de bibliothecaris het niet. Wel ingewikkeld.

De nacht die volgde, gebeurde dat paulusmoment. 's Avonds begon ik te lezen en, als ik er nu aan terugdenk, ben ik die nacht niet meer gestopt. Het kan dat de herinnering me bedriegt, maar heel ver van de waarheid zal het niet liggen. Tot ik enkele jaren geleden ziek werd, was ik een nachtmens. Voor twee uur ging ik niet slapen en dat was toen, als jongen van zestien, al het geval. Ik keek tot laat naar televisie, luisterde naar muziek en prutste aan oude afgedankte radio's. Die nacht las ik dus, uren aan een stuk, in *De Avonden*.

Dat was de nacht waarin ik psychiater werd. Want wat ik las, kon ik amper geloven. Mijn herinnering laat me hierin zeker niet in de steek. Zoiets had ik nog nooit gelezen. In *De Avonden* beschrijft Reve de gedachten van een mens, nu weet ik dat dat een 'monologue intérieur' heet, toen wist ik dat niet. Van die term had ik nog nooit gehoord en het principe kende ik niet. Dat iemand erin slaagt in een mens te kijken, in de gedachten van een mens, was mij helemaal onbekend. Dat deed Reve. Frits van Egters, zijn hoofdpersonage, heeft gedachten, bijzondere gedachten ook, en Reve schreef die neer.

Tot dan dacht ik dat ik de enige mens was die gedachten had. Ik woonde in Boom, waar mijn vader kinesist was en mijn moeder een parapluwinkel had. Toen ik daar door de straten liep, stelde ik me altijd vragen. Waarom doen mensen wat ze doen? Waarom zijn ze zoals ze zijn? Wat is dit leven? Wie zijn die mensen? Wat denken ze? Toen ik die nacht *De Avonden* las, besepte ik dat ik niet alleen was. Niet met mijn gedachten en niet met mijn vragen.

De Avonden begint met een droom en alleen dat al was herkenbaar. Ik was in die tijd heel erg gefascineerd door mijn eigen dromen. Als ik wakker werd, schreef ik op wat ik net gedroomd had. Tegen het vergeten. De droom waar het boek van Reve mee begint, over een doodskist, leek daarbij

ook nog eens heel erg op een droom die ik zelf had gehad. Het is niet zo moeilijk om dan als jongen van zestien te denken dat je zelf Frits van Egters bent.

Al waren er verschillen. Frits werkte al, ik niet. Maar hij woonde, net als ik, nog thuis bij zijn ouders. Ik herinner me een scène waarin Frits aan tafel zit. Zijn moeder vraagt, heel gewoon, of hij nog wat saus op zijn aardappelen wil. Frits doet alsof hij het niet hoort. Hij denkt in zichzelf: misschien moet ze het nog een keer vragen. Dat doet ze. Ze vraagt of Frits nog wat saus wil en hij zegt ja. Die gedachtengangen herkende ik heel erg, niet noodzakelijk inhoudelijk identiek, maar bijna akelig gelijklopend in de vorm. Men kon dus schrijven over hoe een mens denkt.

Diep in de nacht kwam ik bij die laatste zinnen.

‘Hij zoog de borst vol adem en stapte in bed. “Het is gezien”, mompelde hij, “het is niet onopgemerkt gebleven.” Hij strekte zich uit en viel in een diepe slaap.’

Ik ging als een ander mens naar bed die nacht. Het speciale is dat tussen de wereld van Reve en die van mij een bijna onbevattelijk groot verschil zat. Hij was een Amsterdammer met een communistische achtergrond die het boek schreef in 1947. Ik was een jongen uit het kleine Boom, met toch

eerder een katholieke opvoeding, die het in 1976 las. Meer van elkaar verschillen leek haast niet mogelijk. Toch was het boek helemaal van mij.

Ik ben zowat alles van Reve gaan lezen dat ik in Boom kon vinden en, een beetje puberaal, níét Mulisch en níét Willem Frederik Hermans. Voor wie zichzelf reviaan noemt, is dat verboden. Maar als ik eerlijk ben, moet ik toegeven dat ik, zacht gezegd, niet alles van Reve goed vind. Soms vind ik het zelfs slecht. Hij is dood, vanuit de hemel toekijkend zal hij boos worden als hij dit leest. Maar boeken als *De taal der liefde* of *Op weg naar het einde* vond ik toen toch vaak niet veel meer dan geouwehoer. Reve schreef heel veel over zijn homoseksualiteit. Dat stoorde me zeker niet, maar het was een andere wereld dan die van mij. Toen ik Tom Lanoye ooit voor een publiek interviewde ter gelegenheid van een verjaardag van *De Avonden*, vond hij het heel merkwaardig dat ik een reviaan bleek te zijn die níét homo-seksueel is. Dat was voor Tom bijna ondenkbaar.

Reve ontdekken was een momentum en zijn poëzie blijf ik ook vandaag nog waarlijk fenomenaal vinden. Zo ook, bijvoorbeeld, zijn *Droom* uit 1962.

Een goede vriend van me, zelf psychiater, had het geluk ooit een poëzieavond met Reve mee te maken. ‘De Grote

Volksschrijver' schreef zijn gedichten op blaadjes met een kroontjespen en aan het einde van zo'n voorleesavond, gooide hij zijn blaadjes theatraal in het publiek. Mijn vriend had zijn lief op zijn schouders gehesen en zij kon twee van die blaadjes uit de lucht plukken. Vandaag hangen die twee gedichten van Reve ingekaderd in het toilet van mijn vriend. Als ik daar kom, moet ik er enkele keren per avond heen.

Ik heb Reve nooit ontmoet. Dat is jammer, maar er is veel om te lezen en zelfs om te zien. Op YouTube vind je tv-programma's met Reve. Hoe hij daar praatte, met en over kinderen, dat zou vandaag echt niet meer kunnen. Hij moet een bijzondere man geweest zijn, en dat is een understatement. Maar wat hij in *De Avonden* beschreef, bleef universeel. Wat Frits van Egters of een lezer als ikzelf dacht of doormaakte, lijkt me iets dat iedereen meemaakt. Misschien niet zo bewust of actief of vragend of twijfelend. Maar het is een herkenbare beschrijving van een levensfase.